

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ ЗВАНЬ, СТУПЕНІВ ТА ПОСАД

У статті описані особливості перекладу наукової термінології, зокрема переклад учених звань, ступенів та посад науково-педагогічних працівників відповідно до їх ужитку в світовій практиці.

Ключові слова: кандидат наук, доктор наук, доцент, професор, старший викладач, викладач, асистент, аспірант.

The article describes the peculiarities of scientific terminology translation, in particular the translation of academic degrees, academic status and positions of research-pedagogical staff according to their use in world practice.

Key words: Doctor of Philosophy (Ph. D.), Doctor, Associate Professor, Professor, Senior Lecturer, Lecturer, Assistant Lecturer, Postgraduate Student.

Повноцінна наукова співпраця залежить зокрема від того, наскільки чітким є уявлення про становище, що займає в науковому світі вчений та як він уміє пояснити засобами англійської мови свої наукові позиції. Науковий статус вченого до певної міри характеризується рядом формальних показників, серед яких ступінь, звання, займана посада тощо.

Використовуючи словосполучення типу *Candidate's Degree / Candidate of Sciences* або *Candidate of Economics/ Candidate of Economic Science (s)* слід мати на увазі, що вони, є дослівним перекладом з української мови й будуть зрозумілі тільки тим закордонним ученим, які знайомі з науковими реаліями нашої країни, що обмежує їх ужиток та вимагає додаткових пояснень.

В англійськомовних країнах слово *candidate* часто використовується в поєднаннях *Ph. D. doctoral candidate*, де воно вказує, що даний дослідник працює над відповідною дисертацією, але ступеня доктора філософії ще не отримав. Поєднання *doctoral candidate* може бути вдалим еквівалентом українському поняттю *здобувач*. Відповідно для позначення поняття *аспірант* поряд зі словосполученнями *graduate / postgraduate student* можна використовувати і поєднання *doctoral student* особливо, якщо врахувати, що воно точніше передає позицію аспіранта як дослідника, що працює над дисертацією, відповідної докторської дисертації в англійськомовних країнах.

Ступінь доктора філософії (*Doctor of Philosophy*, скор. *Ph.D.*) присуджується представникам різних наук, як природничих, так і гуманітарних. Використання слова *Philosophy* в даному випадку носить чисто традиційний характер і пояснюється тим, що спочатку воно мало більш загальне значення «наука взагалі». Прийнято вважати, що ступінь доктора філософії (*Ph. D.*) відповідає науковому ступеню кандидата наук, наприклад *Ph. D. in Economics* (кандидат економічних наук). Це дозволяє українському науковцю цієї кваліфікації представлятися доктором при спілкуванні на міжнародному рівні.

Використання словосполучень типу *Doctor of Science / Doctor of the Sciences / Doctor of Economics / Doctor of Economic science (s)* тощо для передачі ступеня доктора наук також може вимагати аналогічних роз'яснень, якщо ваш співрозмовник не орієнтується в українських наукових реаліях. Зазначені словосполучення не вимагають проведення спеціальних досліджень або написання дисертації і присуджуються за сукупністю заслуг відомим діячам науки. Отже, обов'язково потрібно пояснити, що ступінь доктора наук в нашій країні вимагає подання дисертації, а також, як правило,

написання монографії. Доречним перекладом докторських ступенів, які присвоюються фахівцям певної кваліфікації в ряді областей, є наприклад: *Doctor of Economics*, скор. *E.D.* (Економіка). Відзначимо, що володіння професійним ступенем в англійських країнах фактично означає, що дана людина має кваліфікацію, що відповідає вимогам, що висуваються до фахівців цього плану відповідної професійної асоціацією.

Що стосується позиції *професора* в вузах України, то вона позначається англійською мовою словом *Professor / Full Professor*. На сходинку нижче професора на ієрархічних посадових сходах у британських університетах стоять *Reader, Principal lecturer, Associate Professor*. Вищенаведені словосполучення можуть бути використані для наближеної передачі позиції *доцента* в вищих навчальних закладах нашої країни. Крім того, є деякі відмінності у перекладі слова «доцент». Як ми вже зазначили, *вчене звання «доцент»* має відповідник *Associate Professor*. Посаду «доцент кафедри» може обіймати фахівець *без вченого звання* і відповідає англійському *Assistant Professor*, претендент на посаду повинен мати вчений ступінь доктора філософії (*Ph.D.*) або, принаймні, *ABD (All But Dissertation)* – захист дисертації повинен відбутися в найближчі місяці.

Іноді для позначення відповідного звання англійською мовою в європейських неанглійських країнах вживається слово *docent*. Однак, звернемо увагу, що в деяких американських університетах цим словом називають викладачів молодшого рангу, які не є постійними членами педагогічного колективу.

Наступна категорія викладачів в британських університетах відома як *Lecturer*. У вищих навчальних закладах України аналогічну позицію обіймає *старший викладач*. Крім вищенаведених аналогів для позначення цієї посади можна вжити словосполучення *Senior Instructor*. Принаймні, ним іноді користуються автори з англійських країн, коли вони пишуть про систему освіти в нашій країні. Зауважимо, що дослівний переклад англійською мовою українського словосполучення *старший викладач* як *senior teacher* може відповідно вимагати додаткових пояснень, тому що англійське слово *teacher* в основному використовується стосовно шкільних вчителів. Для позначення групи молодших викладачів в англійських країнах використовуються такі словосполучення, як *Assistant Lecturer* (брит.) і *Instructor* (амер.). У нашій країні приблизно таку ж позицію посідають *асистент* і *викладач*.

Література:

1. Електронний словник «Multitran». – Режим доступу: <https://www.multitran.ru>
2. Минакова Т.В. Английский язык для аспирантов и соискателей : учебное пособие / Т.В. Минакова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2005. – 103 с.